

05/07/09

לכבוד:
ח"כ דוד אזולאי
יו"ר ועדת פנים והגנת הסביבה
שלום רב,

הנדון: סמכויות מעצר לפקחים עירוניים

אנו חברי מועצה מערים שונות בארץ פונים אלייך בקשר לסעיף 131 להצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 - פרק ט'

להלן טענותינו:

להוציא את הסעיף מן החוק התייעלות כלכלית

1. סעיף זה אין לו שום קשר לעניינים כלכליים, ולכן יש לגרוע אותו מהצעת חוק התייעלות הכלכלית.
2. סעיף זה אינו סעיף זניח וחסר משמעות אלא שינוי מהותי ביחס בין המשטרה לרשויות המקומיות וביחס בין הרשויות המקומיות לבין התושבים.
3. כפי שמצוין בדברי ההסבר לסעיף זה לחוק מדובר ביישום חלקי של המלצות ועדת טרנר לגבי משטרה עירונית, ואין זה נכון להעביר המלצות כאלו בהליך בזק.
4. סעיף זה צריך להיבחן היטב למול חוק יסוד כובד האדם וחירותו

לבטל את הסעיף בהצעת החוק

5. לחילופין נציע לבטל כליל את סעיף זה בשל היותו חסר סבירות, פוגע בזכויות אדם, ויגרום להגברת האלימות.
6. סעיף כנראה נוסח בחופזה והוא נותן כר נרחב ביותר לעובדי רשות מקומית שמיומנותם הינו אכיפה של חוקי עזר עירוניים בלבד.
7. בסעיף זה מוכנת לפקח סמכות לדרוש מ"חשוד" להתלוות אליו לתחנת משטרה ואף להשתמש בכוח סביר להביאו לתחנת המשטרה.
8. בסעיף זה יש אמנם הגדרה מי הוא פקח אבל אין הגדרה מי הוא חשוד! האם חשוד הוא כל אדם שאינו מתאים לסביבתו? למשל, האם אדם עני בכפר שמריהו הוא חשוד? הם אדם חילוני בבני-ברק הוא חשוד? האם יהודי בכפר ערבי הוא חשוד?
9. אי הגדרה מי הוא חשוד נותנת לפקח סמכות לעכב ולהפעיל כוח על כל אדם בלי קשר למעשיו, רק על סמך התרשמות.
10. יתרה מזאת, אדם שיבוא לתחנת משטרה ברוב המקרים לא יכול להיעצר ל-24 שעות זאת משום העובדה כי על-מנת לעצור אדם שוטר צריך להתרשם בעצמו שיש עילת מעצר ולא להסתמך על עדות של פקח.

11. סעיף זה אומנם לא מזכיר את המילה מעצר אבל מדובר בסמכות מעצר לכל דבר ועניין ולא רק שמדובר כאן בסמכות מעצר אלא שסמכות מעצר זו הינה נרחבת ואף יותר מסמכויות מעצר של שוטר, שוטר יכול לעצור אדם בשתי עילות האחת אדם עבר בפני השוטר "עבירה בת מעצר" ושנייה "חשד סביר" שאדם ביצע פשע או יעלים ראיות.

12. מעבר לזאת סמכות זו הינו **בסתירה ברורה לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו** להלן:
"2. אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם.

[...]

4. כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו

[...]

8. אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו."

13. ללא ספק מדובר בסעיף שמהווה פגיעה בגופו ובכבודו של אדם, השאלה היא יש כאן תחילת ראויה?

14. אומנם כותרת הסעיף "סמכויות לצורך הפחתת הפשיעה" היא לכאורה תכלית ראויה, אבל הסעיף לא עוסק כלל בפשיעה או בעבריינות. הסעיף עוסק בהענקת סמכות נרחבת לפקח לעכב אדם ולהשתמש נגדו בכוח זאת תוך מתן חופש מלא ובלתי נתפס לפקח לקבוע מתי ואיך הוא יכול להפעיל סמכות זו!

15. למעשה בסעיף זה ניתן לפקח אפשרות **לעצור אדם באופן שרירותי בלי הגבלה**.

16. יתרה מזאת וחמור מכך פקחים הינם עובדי עירייה ומשמם כך **כפופים ישירות לאדם שהוא נבחר ציבור במערכת פוליטית מקומית**.

17. כמו כל מערכת פוליטית בין נבחר ציבור יש יריבויות, נשאלת השאלה מה יעשה פקח כאשר ראש רשות מקומית מורה לעצור יריב פוליטי שלו? מצבים כאלו בהחלט יכולים להתקיים והם מתרחשים באופן תדיר. למשל, חבר מועצה אומר דברים לא לרוחו של ראש הרשות, האם פקח יכול לעצור את חבר המועצה בהוראת ראש הרשות? במקרה אחר אם מפגינים נגד ראש רשות מפריעים לו, האם הוא יכול להראות על מעצרם?

18. מדובר כאן בפתח לשימוש לרעה בסמכויות שמכנה החוק למטרות פוליטיות, ולהשגת יתרון בשימוש בכוח על-פני יריבים פוליטיים. יש לזכור בלא מעט רשויות מתקיימות יריבות קשות בין גורמים פוליטיים, סמכות כזו לא רק שלא תמנע אלימות אלא תגביר אותה.

19. נזכיר כי במקרה חירום עומדת לפקח הגנת הצורך, אשר מכוחה מאפשרת לו למנוע אלימות או פשע.

20. הסעיף הזה חסר בעוד שורה של שאלות רגישות ולגבי מהם מגבלות השימוש בכוח למשל:
(א) האם פקח יכול להשתמש באזיקים?
(ב) האם פקח יכול להשתמש בכוח על קטינים?
(ג) האם פקח גבר יכול להשתמש בכוח על נשים?

21. מעבר לכל אלו עולה בעיות נוספות בנוגע לזכויות עובדים. אם לפקח יש סמכות להשתמש בכוח הרי מעתה והלאה רשויות מקומיות יגייסו לעבודה רק אנשים בעלי נתונים פסיים שמאפשרים להם שימוש בכוח ובכך יפגעו קשות שוויון הזדמנויות. וכאן עולה השאלה האם הרשויות יחייבו לשלם לפקחים תוספת סיכון.

שינוי בנוסח הסעיף

22. לחלופין אם הועדה תחליט למרות הפגמים הרבים שציינו לעיל לא להוציא את הסעיף מהחוק או לבטלו נציע שורה של שינויים לסעיף זה להלן:

- (א) להוסיף הגדרה של חשוד
(ב) להוסיף סייגים לשימוש בכוח ועיכוב
- i. פקח לא יפעל סמכויות לפי סעיף זה כלפי חבר כנסת
ii. פקח לא יפעל סמכויות לפי סעיף זה כלפי חבר מועצה
iii. פקח לא יפעל סמכויות לפי סעיף זה בתקופת בחירות כלפי פעילים במערכת בחירות
- (ג) פקח שיפעל כוח לפי סעיף זה לתכלית לא ראויה, לא יזכה להגנה. ועל המשטרה לחקור את הפקח בחשד לתקיפה. אזרח שנפגע מתקיפה יכול לתבוע את הפקח ואת הרשות ב100 אלף שקל ללא הוכחת נזק.
- (ד) פקח לא יכול להשתמש בסמכויות לפי סעיף זה לשם איכפת חוקי עזר עירוניים.

בברכה,

דורר עזרא	גיא בן-גל	יורם שפר
חבר מועצת העיר הרצליה	חבר מועצת העיר כפר-סבא	חבר מועצת העיר אשקלון
שרה אורן	אבי ליליאן	
חברת מועצת העיר פתח-תקווה	חבר מועצת העיר רמת-גן	

העתק:
עו"ד מני מזוז - היועץ המשפטי לממשלה
חברי ועדת הפנים והגנת הסביבה
האגודה לזכויות האדם